

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/163

Karar Sayısı : 2026/67

Karar Tarihi: 26/3/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 13. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 40. maddesinin Anayasa'nın 10. ve 50. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Cinsiyet düzeltilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu 40. maddesi şöyledir:

“2. Cinsiyet değişikliğinde

Madde 40- Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse, şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. Ancak, izin verilebilmesi için, istem sahibinin onsekiz yaşını doldurmuş bulunması ve evli olmaması; ayrıca transseksüel yapıda olup, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu (...) bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesi şarttır.

Verilen izne bağlı olarak amaç ve tıbbî yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatı gerçekleştirildiğinin resmî sağlık kurulu raporuyla doğrulanması hâlinde, mahkemece nüfus sicilinde gerekli düzeltmenin yapılmasına karar verilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 22/7/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle başvurunun yöntemine uygunluğu ve başvuruya engel durumun varlığı sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik

evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. Anılan Kanun'un 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde “*İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslı*” Anayasa Mahkemesine gönderilecek belgeler arasında sayılmıştır. Söz konusu maddenin (4) numaralı fıkrasında ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

4. Anılan İçtüzük'ün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde de itiraz yoluna başvuran mahkemenin gerekçeli kararında Anayasa'ya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. Yine İçtüzük'ün 49. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde Anayasa Mahkemesince yapılan ilk incelemede başvuruda eksikliklerin bulunduğu tespit edilirse itiraz yoluna ilişkin işlerde esas incelemeye geçilmeksizin başvurunun reddine karar verileceği, (2) numaralı fıkrasında ise anılan (b) bendi uyarınca verilen kararın itiraz yoluna başvuran mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden başvurusuna engel olmadığı belirtilmiştir.

6. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 4721 sayılı Kanun'un 40. maddesinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde cinsiyetini değiştirmek isteyen kimsenin şahsen başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebileceği, ikinci cümlesinde ise iznin verilebilmesi için istem sahibinin on sekiz yaşını doldurmuş olmasının ve evli olmamasının, ayrıca transseksüel yapıda olup cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunlu olduğunu bir eğitim ve araştırma hastanesinden alacağı resmî sağlık kurulu raporuyla belgelemesinin şart olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Yapılan incelemede başvuru kararında anılan fıkranın ikinci cümlesinin hangi nedenlerle Anayasa'ya aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmediği anlaşılmıştır. Bu itibarla söz konusu cümleye yönelik başvurunun yöntemine uygun olmaması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

8. Öte yandan Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.*” denilmiştir. 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da “*Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz.*” hükmüne yer verilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesinin 29/11/2017 tarihli ve E.2015/79, K.2017/164 sayılı kararında itiraz konusu maddenin ikinci fıkrası esastan incelenerek iptal talebinin reddine karar verilmiş ve bu karar 20/3/2018 tarihli ve 30366 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesince itiraz başvurusu üzerine işin esasına girilerek

reddedilen anılan fıkra hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı 20/3/2018 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

10. Açıklanan nedenlerle 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun 40. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının;

1. Birinci cümlesinin esasının incelenmesine,

2. İkinci cümlesine yönelik itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince yöntemine uygun olmadığından REDDİNE,

B. İkinci fıkrasına yönelik başvurunun Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

11. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Elif ÇELİKDEMİR ANKİTÇİ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

12. 4721 sayılı Kanun’un 40. maddesinde cinsiyet değişikliğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında cinsiyet değişikliğine izin verilmesi ve şartları; ikinci fıkrasında ise cinsiyet değişikliğine izin verilmesi hâlinde yapılması gerekenler düzenlenmiştir.

13. Maddenin birinci fıkrasının itiraz konusu birinci cümlesinde cinsiyetini değiştirmek isteyen kişinin mahkemeden bizzat cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebileceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesine göre mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilebilmesi için istem sahibinin on sekiz yaşını doldurması, evli olmaması, transseksüel yapıda olması, cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunlu olması ve belirtilen son iki koşulun bir eğitim ve araştırma hastanesinden alınacak sağlık kurulu raporuyla belgelenmesi gerekmektedir.

14. İkinci fıkrada ise cinsiyet değişikliği için verilen izne bağlı olarak amaç ve tıbbi yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatı gerçekleştirildiğinin resmî sağlık kurulu raporuyla doğrulanması hâlinde mahkemece nüfus sicilinde gerekli düzeltmenin yapılmasına karar verileceği öngörülmektedir.

15. Bu itibarla cinsiyet değişikliğinin mahkemeden izin alınması, bu izne bağlı olarak cinsiyet değiştirme ameliyatının gerçekleştirilmesi ve nüfus kaydının cinsiyet hanesinin bu değişikliğe göre düzeltilmesi olmak üzere üç aşamadan oluştuğu anlaşılmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; cinsiyet değişikliğine izin verilmesinin yaratılıştan kaynaklı biyolojik farklılığın yok edilerek bunun hukuki sonuçlarının ortadan kaldırılmasına neden olduğu, askerlik hizmeti, maden ocaklarında çalışma yasağı gibi cinsiyet temelli farklılık yaratan normların itiraz konusu kuralla işlevsiz hâle getirildiği, bu durumun kimsenin cinsiyetine uygun olmayan bir işte alıştırılmayacağını öngören anayasal hükümle de eşiştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. ve 50. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13., 17. ve 20. maddeleri yönünden incelenmiştir.

18. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*"; ikinci fıkrasında "*Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dişında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tâbi tutulamaz.*" denilerek ilke olarak kişilerin kendi bedenleri üzerinde karar verme yetkisine sahip oldukları kabul edilmiştir. Anılan madde uyarınca devletin tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının kamusal makamların ve diğer bireylerin eylemlerine karşı koruma şeklinde pozitif bir yükümlülüğü bulunmaktadır (*Filiz Kerestecioğlu Demir ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2016/42278, 2/12/2020, ř 70).

19. Anayasa'nın "*Özel hayatın gizliliği*" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*" denilmiştir.

20. Anılan maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı bir yönüyle özel hayatın gizliliğinin korunmasını, başkalarının gözleri önüne serilmemesini, bir başka ifadeyle kişinin özel hayatında yaşananların yalnızca kendisi veya kendisinin bilmesini istediği kimseler tarafından bilinmesini isteme hakkını korurken diğer yönüyle resmi makamların özel hayata müdahale edememesi yani kişinin ferdi ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi hakkını güvence altına almaktadır (AYM, E.2020/64, K.2020/70, 12/11/2020, ř 10; E.2022/105, K.2023/54, 22/3/2023, ř 16; E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, ř 14).

21. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında verdiği kararlarında özel hayat kavramının eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavram olduğunu, bu kapsamda korunan hukuki değerin esasen kişisel bağımsızlık olduğunu, özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde *bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi* kavramının temel alındığına belirtmiştir. Bu bağlamda anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin

serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk* [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; *Bülent Polat* [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 61-63; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52; *Ata Türkeri* [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32).

22. İtiraz konusu kural, cinsiyet değişikliğini mahkemece verilecek izin şartına bağlamak suretiyle maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı ile özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre anılan hakka sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

24. Bu kapsamda maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı ile özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

25. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

26. Kuralda, cinsiyet değişikliğine izin verilme usulü herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli ve öngörülebilir olduğu, bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına çeşitli sebeplerle sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi nedenleri de sayılmıştır. Ancak anılan fıkrada söz konusu sınırlama sebepleri arama ve elkoyma tedbirlerine yönelik olarak düzenlendiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında kural yönünden meşru bir sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bu itibarla anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete yüklenen ödevler nedeniyle sınırlanması mümkündür (AYM, E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 15).

28. Kanun koyucunun cinsiyet değişikliğini, cinsiyet değiştirme ameliyatlarının geri dönüşünün olmaması ve sağlık açısından taşıdığı riskleri de gözönünde bulundurarak söz konusu ameliyatların herhangi bir denetim olmaksızın gerçekleştirilmesi suretiyle sıradanlaştırılmasının önüne geçilmesi, mahkemelerin nüfus kaydında cinsiyet değişikliği yapılmasında sadece onay makamı olmaktan çıkarılması ve bu suretle kamu düzeninin korunması amaçlarıyla cinsiyet değişikliğini belirli kurallara bağladığı anlaşılmaktadır (AYM, E.2015/79, K.2017/164, 29/11/2017, ř ř 25, 26; E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, ř 20).

29. 4721 sayılı Kanun'da kişinin bireysel ve sosyal kimliğinin bir parçası olan cinsiyetinin değiştirilmesinde belli aşamalar öngörülmüştür. Bu aşamalardan ilki kişinin cinsiyet değiştirmeye uygun olduğunun mahkemece tespit edilmesidir. Bu zorunluluğun bireylerin gereksiz tıbbi müdahalelere maruz kalmasının önüne geçilerek kamu düzeninin korunmasına katkı sağlayacağı gözetildiğinde cinsiyet değişikliğini mahkemenin izin vermesi şartına bağlayan kuralın anayasal anlamda meşru amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

30. Cinsiyet; bireyin sahip olduğu fizyolojik, biyolojik ve genetik özellikleri ifade eden bir kavram olup biyolojik cinsiyet, bireyin doğuştan sahip olduğu üreme organları ve sistemleri dikkate alınarak *kadın* veya *erkek* olarak yapılan tanımlamadır. Kişinin doğuştan sahip olduğu cinsiyeti değişmez olmamakla birlikte cinsiyetin değiştirilmesi ancak kanun koyucu tarafından öngörülen şartların gerçekleşmesi hâlinde mümkündür (AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, ř 21).

31. Kuralın meşru bir amacının bulunmasının yanı sıra demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyaı karşılamaya yönelik olması gerekir.

32. Cinsiyet değiştirmenin mahkemece izin verilmesi şartına tabi tutulmasını öngören kuralın kamu düzeninin sağlanması ve bireyin sağlığının korunmasını amaçladığı gözetildiğinde kuralın zorunlu bir toplumsal ihtiyaı karşılamaya yönelik olmadığı söylenemez.

33. Bununla birlikte Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile özel hayata sayęı gösterilmesini isteme hakkına yönelik sınırlama getiren kuralın ölçülü olması da gerekir. Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan *lllk* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere  alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* ngrlen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Buna göre kuralla maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile özel hayata sayęı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerine aykırı olmaması gerekir.

34. Kuralda cinsiyet değişikliği için öngörülen izin şartının henüz tıbbi müdahale geçirmemiş bireylerin gereksiz yere cinsiyet değiştirme operasyonuna maruz kalması önlenerek kamu düzeninin korunması amacına ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır. Öte yandan kanun koyucunun cinsiyet değiştirmek gibi kişinin yaşamı üzerinde önemli sonuçlar doğuran bir konuda bu sürecin hangi şartlar altında yürütüleceğini belirlemede takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kuralın meşru amaca ulaşma bakımından gerekli bir araç olmadığı da söylenebilir.

35. Bunun yanı sıra cinsiyet değişikliği için izin talebinde bulunanların anılan Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen şartları taşımaları hâlinde cinsiyet değişikliğine mahkemece izin verilecektir. Başka bir ifadeyle on sekiz yaşını doldurmuş ve evli olmayan transeksüel yapıdaki bireyler, bu yapıda olduklarını ve cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunlu olduğunu resmî sağlık kurulu raporuyla belgelendirdikleri takdirde talepleri doğrultusunda gereken izin verilecektir. Dolayısıyla Kanun'da objektif olarak öngörülen şartların gerçekleşmesi hâlinde hâkime izin konusunda herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır.

36. Diğer yandan kuralda cinsiyet değiştirmek isteyen kişinin mahkemeye şahsen başvurusu aranmaktadır. On sekiz yaşını doldurmuş bireylerin söz konusu maddede sayılan diğer koşulların da varlığı hâlinde ancak kendi taleplerinin olması durumunda mahkemeye başvurarak izin alabilecekleri açıktır. Kanun koyucu tarafından cinsiyet değişikliği şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak düzenlenmekle bireyin maddi ve manevi varlığının korunması amacıyla üçüncü kişilerce cinsiyeti değiştirilecek kişi adıma karar verilmesinin önüne geçilmiştir.

37. Ayrıca cinsiyet değişikliği talebi üzerine verilen kararın Kanun'da düzenlenen şartlar çerçevesinde etkili bir şekilde denetlenmesine imkân sağlayacak şekilde denetim yollarının oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın bireyler açısından aşırı külfete neden olmadığı, dolayısıyla kuralla maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın meşru amaç bakımından orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

38. Öte yandan itiraz başvurusunda, bireylerin toplumsal cinsiyet kurallarını benimseyerek biyolojik cinsiyetlerine aykırı şekilde cinsiyet değiştirmelerine izin verilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de kural kapsamında cinsiyet değişikliğinin ancak belirli şartları taşıyan kişilere tanınan bir imkân olduğu, başka bir ifadeyle cinsiyet değiştirmesi tıbbi olarak zorunlu görülen bireylere bu iznin verilebileceği dikkate alındığında kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalan cinsiyet değişikliğini öngören kuralın Anayasa'yla çelişen bir yönünün bulunmadığı anlaşılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13., 17. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 50. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 40. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 26/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI